

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. II. Illustres Beati parentes et cognatio: pia pueritia: educatio in
episcopatu Herbipolensi: studium in academia Parisiensi: vaticinium:
monachatus ei perperam adscriptus: elevatio ad episcopatum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

ACTORE
C. S.

alterius professionis scriptor, ex eodem nequeo colligere.

§ II. Illustres Beati parentes
et cognatio : pia pueritia :
educatio in episcopatu
Herbipolensi : studium in
academia Parisiensi : vati-
cinitium : monachus ei
perperam adscriptus :
elevatio ad episcopatum
Herbipolensem.

Beati pater
Arnoldus comes
Lambaci,
nunc in Au-
stria.

Ab illustribus Adalberonis parentibus orsi ambo biographi, patrem ei assignant Arnoldum castris Lambacensis, tunc in Bavaria, nunc in Superiori Austria, comitem. Loci situm Carolus Stengelius in Monasteriologia Germaniae hunc tradit: Lambacense antiquum et perquam celebre monasterium in Lambachio, Austriae supra Anasum (alias Anassum, vulgo Ens fluvium) sitae oppidulo ad sinistram Trunnæ (Germanis die Traun) fluminis inter Schwaigii et Agrii fluviorum congressus loco amenissimo, duobus lapidibus a Welsio (indigenis Wels) oppido, et totidem a Cremiphano (vernacule Kremsmünster) perillustri cenobio, in Pataviensi diocesi situm, hac ratione fundatur etc. Quam accurata hæc situs descriptio sit, laud equidem dixero, ex mappis tamen geographicis non multum posse aberrare videtur. Sigismundus Calles, Societatis nostræ presbyter, in Indice topographico ad partem primam Annalium Austriae, anno 1750 Viennæ editam, eundem locum similiter in Superiori Austria (de quo nullum est dubium) paulo supra confluentes Vöglæ et Trunnæ fluviorum C statuit.

tunc in Bava-
ria siti; ma-
ter Regila e
Franconia

20 Idem Annalista de Beati patre consentiens eundem præterea Welsensem comitem fuisse, scribit ad annum 1090. Parens illi, inquit, Arnoldus Welsæ ac Lambaci comes in Austria Superiori, Bojarici tunc juris regione. Quam hic Welsam, Stengelius supra Welsium dixit, Superioris Austriae oppidum est ad Trunam fluvium situm, circa quod Adalberonem silvas habuisse, constat ex charta foundationis monasterii Lambacensis, Vitæ recedentæ inserta. In Catalogo episcoporum Herbipolensium cum eorundem iconibus, anno 1712 Herbipoli edito, Adalbero noster comes de Lambach et Scherdingen appellatur. Beati genitrix in eadem Vita Regila nominatur, diciturque fuisse matrona nobilis ex Francia Orientali oriunda. De ambobus parentibus biographo consonans poeta, addit Regilam, seu, ut habet, Regillam, de gente Weinsbergica fuisse, et de Scherdinga etiam meminisse, sic canens:

oriunda; fra-
ter Gotfridus

21 Stürps antiqua fuit, multas celebrata per oras,
De Lambach comitum, quorum alto a sanguine natus
Felix progenies, divinus Adalbero præsul.
Huic pater Arnoldus, mater Regilla, potenti

Francigenum fuerat Weinsberg de gente D creata,

Qui Lambach præter Scherdingam, multaque dictis

Oppida Franconiae magna ditone tenebant.

In mox laudato Herbipolensium episcoporum Catalogo ad iconem Adalberonis insignia nomenque Schweinsberg apposita visuntur, cujus nominis locum memorat Merianus in Topographia Franconiae; an fortasse pro Weinsberg legendum apud poetam nostrum est Schweinsberg, vel in dicto Catalogo Weinsberg pro Schweinsberg? Porro ex laudati Arnoldi comitis cum Regila Franconica nuptiis plures filios prognatos esse asserit biographus, sed solum duos nominat, Adalberonem scilicet, de quo agimus, et Gotfridum, qui an illo fuerit natu major, an minor, tacuit.

22 Ut sit, Gotfridum hunc commendat velut dignitate marchionem, virum strenuum et fortem, virum rebus bellicis aptissimum, crebris præliorum successibus fortunatum, cujus ditoni cum redivitibus circumjacentibus serviebat Putina, urbs inelyta et famosa, quæ, quasi metropolis et mater civitatum, versus Pannoniam ad Australem plagam ad arcendos hostiles Pannoniorum incursum et devastationes antiquitus constituta fuit. Laudatus Sigismundus Calles ex his biographi verbis de Gotfrido sic conjicit: Cujus in ditone cum Butinam (quam Putinam biographus dixit) urbem olim inelytam in extremo Austriae secundæ, qua Styriam spectat, limite, castrisque ac oppidis, velut corona, cinctam, scriptor vetustus fuisse prodat, conjectura est, marchionis ejusdem dignitatem, quam idem author Gotfrido tribuit, in ea Pannonia Superioris parte, quæ Austriam Styriamque ab Hungaria dividit, gessisse. Porro Butinam, seu Putinam, in Indice topographico ibidem observat, nunc castrum esse et oppidum Inferioris Austriae, post Neustad versus Hungariam, et hodie PITEX appellari.

marchio in
Austria Infe-
riori:

23 E Beati sororibus (si plures habuerit) unicam, suppresso nomine, idem laudat biographus, de Arnoldo comite dicens: Magnæ etiam nobilitatis et ingenuitatis secundum seculi dignitatem habebat filiam, quæ nupsit Ekkeberto comiti, cujus castrum, Niwenbure dictum, in ora Eni fluminis est situm; nimirum Scherdingam inter et Passavium, quod hodieque superest, et Neuburg vocatur. Pergit biographus: Huic (Arnoldi filiae) post felicem fratrum excessum in sortem dotis urbs Putina cum omnibus ad se pertinentibus cecidit. Eiusdem illustris matronæ nomen, quod in Vita tacetur, apud laudatum Austriae Annalistam in Annotatis ad annum 1094 Mechtildis fuisse legitur, ibidemque pag. 420 et sequenti dicitur istud par conjugum in loca Deo sacrata admodum munificum fuisse, ut etiam Frombaccensis in Bavaria monasterii alteri parentes conditoresque possint censer. Eodem teste Annalista pag. 409, Ekkebertus pari de causa, ob quam B. Adalbero ex episcopatu suo expulsus in Bavaria exsulavit, id est, ob defensam Dei Ecclesiam, in Hungariam profugus vixit. Ad Adalberonem procedamus.

soror Mechtildis,
Ekkeberto comiti, pio ac munifico, nupta.

24 Beata itaque Regila (verba biographi sunt) benedictionibus dulcedinis præventa de benedictionibus concepit et peperit filium, Adalberonem dictum, benedictum a Domino fructum, in quo benedicenda fuit omnis tribus et parentela sua. At quo anno ætæ nostræ Christianæ is natus est? Id vero a nemine traditum legi. Atten-

Beatus Puer,
ignoto nobis
anno natus,

A men cum ex diebus certum fiat, ipsum anno 1043 ad Herbipolensem episcopatum evectum fuisse, et post quadraginta quinque annorum sedem anno Christo 1099 mortuum, nativitas illius saeculo xi aliquot annos inchoato figenda est, ne aut nimis juvenis ad episcopatum promotus, aut admodum decrepitis senex obiisse, sine certo argumento censendus sit. Quorum si alterum credendum est, pro posteriori stabit major suspicio: nam de juniore ipsius, dum episcopus fuit, aetate nemo meminit; de postrema vero, in qua obiit, in Vita metrica legitur:

Et tandem fessus, tardusque senilibus annis,
Ex hoc instabilis moriendo carcere vitae
Evolat, aeternamque capit super astra quietem.

Apud Bertoldum quoque Constantiensem presbyterum in Chronico Adalbero, dum obiit, unus de antiquioribus episcopis fuisse dicitur.

a patre suo in ecclesia Herbipolensi Deo dicatur;

B 25 Mirum in Puero virtutis amorem scriptor Vita, rerumque mundanarum contemptum praedicat, ex quo factum ait, ut cum pius genitor Herbipolim ad episcopum adduxerit, ac pro recepto illorum temporum more Deo dicaverit, in schola ecclesiae insitendum, ibidemque inter clericos perpetuo servituum, addito, quo in Franconia abundabat, patrimonio sub pontificis, qui tunc cathedra Herbipolensi praerat, sub cleri plebisque testimonio. Episcopus, de quo hic, fuit Henricus I, vel Meginhardus I, quorum iste ab anno 990 usque ad 1018, hic ei eodem anno successit usque ad 1055 Herbipolensem cathedram tenuisse in supra laudato Catalogo ejusdem sedis antistitem leguntur: at neutrum possumus certo assignare ob incertum B. Adalberonis annum nativitatem, aetatemque, qua hic a patre suo Herbipolim adductus fuit.

eruditur Parisiis: socios habet S. Gebhardum et B. Altmannum,

26 Eodem teste biographo, post insignes in litteris profectus, ab Herbipolensi episcopo (jam laudato Meginhardo, aut forte hujus successore S. Brunone) missus Parisios est, in celebri illa academia mentem suam gravioribus scientiis perfecturus. Nactus ibi socios est S. Gebhardum, beatumque Altmannum, quorum prior archiepiscopatum Salisburgensem, alter episcopatum Pataviensem postea adepti sunt. Amorum Vitae Majores nostri jam illustrarunt: S. Gebhardi parte i tom. VI Junii in Appendice ad ejusdem mensis diem 16; Altmanni vero tom. II Augusti die 8. In utraque eorundem cum B. Adalberone in pueritia vel adolescentia familiaritas cum singulari eventu, in Adalberonis Vita praetermisso, memoratur, quae propterea hac occasione hic referam ex Vita S. Gebhardi, quae anonymum ejusdem Sancti discipulum auctorem habet. Is itaque ibidem num. 11 et 12 factum exposuit verbis, quae subjicio.

qui confabulantes quique sibi episcopatum

* l. construeret

27 Operae pretium est hic inserere, qualiter praefatus et saepe nominandus pater et dominus Gebhardus archiepiscopus ab ineunte aetate in proposito habuerit, ut, si ex facultate Dei facultas sibi posthac suppeteret, monasterium aliquod, ubi divinae laudes jugiter hymnizarentur, construere: quod ex subsequenti narratione potest perpendi. Dum enim aliquando in pueritia flore constitutus cum collegis suis, Altmanno, postea Pataviensi episcopo, et Adilberone, postea Wirzburgensi episcopo, studiis liberalibus imbueretur, contigit, ut cum his, quos praediximus, fidissimis sodalibus timore puerili fugam iniret. In via igitur ad quemdam fontem diverterunt, et ibi de sistariolis (id est, cistellis vel

peris) suis panem quantulumcumque proferentes, corpuscula recreabant. Et licet puerili affectione, Dei tamen magis, ut post patuit, inspiratione, praesago virtutis suae spiritu inter cetera, quae confabulabantur, episcopos se futuros, praedixerunt, et monasteria se ad Dei servitium fundaturos, voverunt; quod postea efficaciter compleverunt.

28 Primus igitur Altmannus subintulit, se Pataviensis ecclesiae praesulatum velle conscendere, quo adepto, monasterium se constructurum, ibique novissimam tubam ad resurgendum expectaturum. Tum Adilbero: Ego vero Wirzburgensi ecclesiae pontificatum suscipiam, et cenobium Christi servorum instituiam, ubi et ego recondar, communem omnium praestolaturus resurrectionem. At tunc Gebhardus: Ego vestrum amorum magister futurus ero, quia, volente Deo, Salzburgensi ecclesiae metropolitae sublimabor [ac in] monasterio, quod regulari institutione ordinavero, ultimum examinis diem praestolabor. Haec ideo hic inserere duximus, ut ostenderemus, quam grata Deo simplicitas istorum fuerit et cordis mundicia, quorum [dicta] puerili quodammodo joco prolata, tam mirabiliter ad effectum perduxit. Posthaec pergit exponere laudatus biographus, quo modo haec eorum caticinia probaverit eventus; quae cum in B. Adalberonis Vita etiam legantur, hic praetermitto. Consuli etiam potest Vita B. Altmanni, loco supra citato, cap. 1, num. 7. In eadem hi tres Praesules deinde perstiterunt amicitia, unanimisque semper invicti steterunt pro Ecclesia Dei tempore schismatis Henriciani, pro qua etiam adversa multa et exsilium tulerunt.

AUCTORE C. S.

praedixerunt, et singuli singula monasteria condenda voverunt.

E

reversus Herbipolim, nec tunc, nec unquam alias

F

Lambacensis monachus aut abbas fuisse

29 Porro B. Adalbero Parisiis, ut habet Vita recedenda, dulcibus abundanter theoriae refectus fructibus, sapientia plenus Herbipolim est reversus. Quo autem anno hic reditus contigerit, quo sacro Ordine ipse tunc initiatus esset, quove in Herbipolensi ecclesia munere tunc functus sit, nec hic biographus, nec poeta meminit, ambo ad collatum ei episcopatum festinantes. Joannes Trithemius in Chronico Hirsaugensi ad annum 1043 credidit, ipsum vel ante vel post suam Parisiensem commorationem, Benedictini Ordinis monachum in monasterio Lambacensi professum, imo et abbatem fuisse. Ad citatum annum sic habet: Huic (S. Brunoni) in episcopatu Herbipolensis ecclesiae successit Adelbero, abbas monasterii Lambach nostri Ordinis in Bavaria. Rursus ad annum 1073 de Swarzachensi cenobio scribit: Nimia vetustate pene collapsum Adelbero, ex monacho nostri Ordinis episcopus Herbipolensis, a novo constructum... consecravit. Denique ad annum 1090, quo Beatum nostrum obiisse, recte signavit: Sepultus est, inquit, in monasterio Lambach in Bavaria, Ordinis nostri, quod pater suus a fundamentis novum construxerat et dotaverat, in quo et ipse monachus ante pontificatum et abbas extitit.

30 Credo equidem, Trithemium in eam ivisse opinionem, quod audisset, B. Adalberonem admodum juvenem, aut etiam puerum, a genitore suo Arnolde fuisse divino servitio dicatum; eundemque Lambacensem ecclesiam, a suo patre vere fundatam, multis praediis aurisse, atque apud eandem, dum eam Benedictini tenebant, e sede sua expulsum postremos vitae suae annos exegisse, et in ea sepulchrum jacere. Verum non illum Arnoldum patrem Lambaci in Bavaria, seu Austria Superiori; sed Herbipoli in Franconia Deo obtulit; nec sub

AUCTORE
C. S.

sub abbatis ac monachorum Ordinis Benedictini, qui tunc temporis nulli erant Herbipoli; sed sub episcopi clerique Herbipolensis cura instituendum tradidit. Non etiam ejusdem pater Lambaci fundaverat cœnobium monachorum, sed clericorum, seu canonicorum collegium; in quod Adalbero filius, jam dudum episcopus, Benedictinos induxit et clericis substituit. Non potuit ergo Adalbero ante acceptum episcopatum in Lambacensi monasterio Benedictinum monachum professus esse, aut Benedictinos abbas reversisse.

contra Trithemium probatur.

51 Sed nec id postea factum esse, pariter novimus tum ex Vita edenda, tum ex ipsiusmet Adalberonis litteris foundationis monasterii Lambacensis, in quibus dicitur hic duos primos eidem monasterio, tum Benedictino, præfuisse abbates, Ekkebertum scilicet, et post hujus abdicacionem Becemannum; tum denique ex vetusto ejusdem monasterii abbatum Catalogo, quem sæpe laudatus Pezsius tom. II Script. rer. Austriac. vulgavit. Nam in hoc quoque nullus Adalberoni locus est, aut etiam esse potest. Denique recessit ille quidem ad Lambacense monasterium, in eoque supremum diem clausit ac sepultus fuit; at propterea minime necesse est, illum monachum fuisse dicere; expulsus enim e sede sua, quo potius se recepisset, quam Lambacum, hereditarium castrum suum, et ad monasterium, quod ibidem fundaverat, et in quo proinde tam hereditario, quam fundatoris jure, vivo receptus, ac mortuo sepultura ipsi debebatur. Unicus tamen locus asserto ejusdem monachatus faveat in Vita metrica, ubi de eodem Beato dicitur:

Perplacet æthereis reliquum traducere tempus

Obsequiis, sanctas, queis struxit, Fratribus, aedes,

Concordi innocuæ sociatum fœdere vitæ.

Hæc, inquam, monachatus illius faverent, nisi de solo convictu cum monachis accipienda esse, hæctenus dicta suaderent. Mitto plura, quia Mabilonius quoque ac Pezsius, ambo Benedictini, errorem Trithemii hic candidè agnoscunt.

Defuncto
S. Brunoni in
episcopatum
succedit

52 Regressus igitur Herbipolim inter ecclesie cathedralis clericos Deo servire perrexit. Præerat ibidem tunc temporis, jamque ab anno 1055 præfuerat episcopus S. Bruno, vir doctrina et virtutibus clarus, cujus gesta, ut supra monui, in Opere nostro ad diem 17 Maii illustrata habes. Huic anno 1043 vita functo Adalbero omnium votis dignus successor datus est. Biographus noster, id satis inepte factum ait, aliquibus... elapsis diebus vel annis post ipsius e Parisiensi academia reditum; rectius poeta tempus signavit hoc modo:

Ultra lustra novem millenus volvitur annus.

Lustris hæc acceptis pro quinquenniis, is computus deducit ad annum 1043, cujus B. Adalberonis exordium re vera illigandum esse, etiam aliunde constat. Ipsius sanctum decessorem Brunonem ejusdem anni mense Maio obiisse, probatum est in Actis supra laudatis. Consonat Annalista Saxo, a Joanne Georgio Eckhardo tom. I Corporis historici mediæ ævi vulgatus, ubi col. 479 ad eundem annum habet: Bruno Wirceburgensis episcopus vi Kal. Junii obiit, pro quo Adalbero ordinatur.

anno 1043,
die 29 Junii.

55 Ibidem col. 375 ad annum 1090 B. Adalberonis obitum recte signans, etiam diem, seu electionis seu ordinationis ejusdem annotavit, Adalbero, inquit, xx post beatum Burchardum sacrosanctæ Wirceburgensis ecclesie episcopus,

defuncto domno Brunone, in Kal. Julii constitutus, vixit post acceptum episcopatum annos XLV, menses III, dies VII, substitutis tamen (interim) duobus episcopis, Mainhardo Juniore, et Emehardo. Obiit pridie Nonis * Octobris in prædio patris sui, sepultus in monasterio suo Lambach, ubi in pace requiescit. Accuratissima esse hæc omnia Annalista asserta, ex dicendis constabit; quod vero hic ad numeros attinet, computa a pridie Nonas Octobris, seu a die 6 Octobris anni 1090 usque ad 5 Kalendas Julii, seu ad 29 Junii anni 1043, assignatos illius episcopatus annos, menses ac dies omnino reperies. Electus igitur, vel ordinatus episcopus fuit anno 1043, die 29 Junii, sanctis Apostolorum principibus Petro et Paulo sacra, quorum sanguine fundatam Ecclesiam Dei, dum vivit, adversus schismaticos strenue tutatus est. Confirmantur etiam hæc ex charta foundationis monasterii S. Stephani inferioris recitanda, in qua ejusdem beati Præsulis annus sedis duodecimus cum mense Martio anni Christi 1057 componitur.

* 1. Nonas

§ III. Lambacensibus clericis Benedictinos substituit, dotatque anno MLVI, ex quibus verisimilius primos colonos accepit monasterium Mellicense: Lambacensem ecclesiam instaurat, dedicatque anno MLXXXIX.

Adalberonem in suscepto episcopatu, qui quo huic annexus est, ducatu Franconie strenue administrando omnes Præsulis ducesque partes explevisse, scribit biographus, eumque in primis a misericordia et justitia generaliter commendat, concinente poeta, qui de ejusdem pia in sacras aedes et personas Deo dicatas munificentia hæc subdidit:

Strenuus atque
munificus
Episcopus

Nam templa extruxit sublimibus alta columnis,

Cœnobiis posuit fundamina grata Tonanti, Efficiens donis opulenta et religione.

Ex hisce solum Lambacense memoratur in Vita, quia scilicet hujus scriptori, quem Lambacensem monachum fuisse, probavimus, potissimum propositum fuit, sui monasterii originem fundationemque ad posteros transmittere. De ceteris ex poeta agemus infra, de Lambacensi nunc loquamur.

55 Retulimus supra § 2, B. Adalberonem, S. Gebehardum, beatumque Altmannum, in pueritia vel adolescentia sua confabulantes, singulos sibi singulas episcopales sedes ratiocinatos esse, singulaque a se condenda monasteria, in quibus communem carnis resurrectionem exspectaturi essent, condicisse. Fidem juvenilibus dicta invenimus, dum Gebehardus Salisburgensis archiepiscopus creatus monasterium Admontense, Altmannus Pataviensis Gotvicense, et Adalbero Herbipolensis Lambacense fundaverunt. Erat Lambacum castrum, ut supra dictum est, comitum, Lambacensium ab eo ditorum, e quibus Arnoldus, vir potens et pius, ibidem in ecclesia, beate Dei Genitricis sacra, collegium duodecim clericorum fundaverat,

in Lambacensi ecclesia clericis substituit: